

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. IV. De Principiis Elementariorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

alii sunt fixi, alii volatiles, alii caustici &c. quanta etiam in sulphure diversitas? aliud est purum & tenue, quod aquis innatat, aliud crassum & bitumini simile, quod aquæ immergitur: & licet oleum plerisque mixtis insit, cum aliquando sola compressione eliciatur, ut ex amygdalis; non tamen est primum principium, cum in aquam, terram, salem & ignem ulterius resolvatur. Deinde tanta est in mercurio diversitas, ut ipsimet Chymici dubitent, quo nomine debeant uti.

Unde probabile est, illa Chymicorum elementa non esse actu in mixtis eâ formâ, numero, & statu, in quo separata conspiciuntur, sed vi ignis magna ex parte procreari, dum partes mixti mutuo attritu vel colliduntur, ut figuram & texturam mutant, vel vario modo miscentur, vel aliter mutantur. Sic lignum occluso vase distillatum, nec cineres dabit, nec fuliginem: unde ignis non tantum dividit & resolvit corpora, sed variis etiam modis miscet & componit. Confirmatur ex eo, quod pisces marini, qui magna ex parte aquâ falsâ nutriuntur, nihil salis præferunt; contra verò homines aliqui & terrestres animantes, qui rebus falsis plerumque non vescuntur, sudorem interdum & pituitam valde salis egerunt. Quare probabilissimum videtur, salem ipsum non esse primum miscibile, sed duntaxat secundarium, cum videatur in piscibus solvi, in hominibus componi. Sic etiam vitrum componitur ex sale, qui tamen in vitro nullum dat sui indicium, nec inde extrahi potest, ut observat Lemery in suo cursu chymico cap. 2. igitur sal mutatur in ipsa confectione vitri: murari ergo etiam potest dum mixtum per ignem resolvitur. Unde sal & alia elementa chymica aliter se habent, dum sunt in mixtis in statu naturali, ac dum inde vehementiâ ignis educuntur, ut idem Auctor agnoscit.

Notavi superius, hæc principia dici posse secundaria in plerisque corporibus; omnia enim corpora in hæc elementa non resolvuntur: testatur enim Robertus Boyle Auctor experientissimus, in Regia Anglica salem ex auro nunquam extractum, & sulphur, quod inde extrahitur, non esse verè tale, cum non sit combustibile. Helmontius negat etiam ex arena, silicibus & saxis sulphur aut mercurium trahi posse. Idem dicunt alii de adamante, vitro, talco, crystallo, & aliis bene multis: ergo neque sunt principia secundaria omnium corporum. Deinde hæc elementa non sufficiunt ad explicandos omnes effectus, qui in rerum natura videntur, præsertim in mixtis animatis, ut suo loco dicetur: quærenda proinde sunt principia alia; nec tamen contemnenda sunt illa, cum veluti principia secundaria plerorumque mixtorum compositionem ingrediantur, ex quorum cognitione Physica & Medicina incrementum sumpsere: nec aliud evincunt rationes Chymicorum.

§. IV.

De Principiis Elementariorum.

- Cum principia Chymicorum ulterius in ignem, aquam, terram resolvantur, multi Recentiores post Empedoclem antiquum Philosophum, quem secutus est, & plurimum illustravit P. Emmanuel Magnanus celeberrimi Minimorum Ordinis decus, & de rebus physicis optimè meritis, putant omnia corpora naturalia 4. elementis puris constare, terrâ nimirum, aquâ, igne & aëre, tanquam primis principiis intrinsicis, atque adeo omnia mixta in quatuor illa elementa,

quæ dicuntur Peripatetica, ultimò tandem posse resolvi docent, putantque hoc evincere experientiam: etenim dum comburitur lignum, aliqua ejus pars abit in flammam seu ignem, aliqua in fumum seu aërem, alia in cinerem seu terram, & alia in humorem seu aquam, quæ ebulliens conspicitur in alio ligni extremo.

Porro illa 4. elementa appellantur corpora omnino simplicia, unde & dicuntur pura, quia non constant materiâ & formâ, licet consentiant partibus integrantibus, quæ in quolibet elemento sunt homogeneæ, seu ejusdem naturæ, & omnino indivisibiles: partes tamen unius elementi, v. g. ignis differunt specie à partibus integrantibus alterius elementi, v. g. aquæ. Nullam autem admittunt formam distinctam à materia præter animam rationalem in homine: in brutis verò putant, solam combinationem elementorum obtinere locum formæ corporis, licet, ut ajunt, in mixtis animatis detur quædam pars magis actiua & mobilioris materiæ ad instar cujusdam flammulæ, inquit P. Honoratus Fabri, quæ vocari potest forma principalis, aut anima bruti vel plantæ, ex eo potissimum, quòd ejus munus sit formare mixtum ac vivens.

Ex Antiquioribus non omnes eundem principiorum statuere numerum; alii quatuor, alii tria, nonnulli duo tantum elementa, aliqui etiam unicum voluere, ex quo tria alia derivari arbitrarentur. Heraclitus ignem, Anaximenes aërem, Thales Milesius aquam, alii apud Gassendum terram veluti fecundissimam omnium matrem, corporum generabilium statuere principium. Sed horum rationes seipsas elidunt, si attentius perpendantur, aut id tandem evincunt, quòd omnia hæc 4. elementa simul sumpta rerum principia sint, quæ sententia à pluribus hodie defenditur, suamque haberet probabilitatem, si per hæc sola explicari possent omnia, quæ in hac rerum universitate cernimus, quod cap. 2. & 3. examinabimus.

§. V.

De Principiis Atomistarum.

Atomistæ ipsam elementorum naturam atque compositionem rimantur profundius, omniâque corpora in particulas minimas & indivisibiles resolvunt, nullo in sensu ulterius resolubiles. Hujus sententiæ Auctores perhibentur Philosophi antiquissimi, Democritus nempe Leucippi discipulus, & Epicurus, qui licet in quibusdam occasionem veritati dederint, ipsi tamen à veritate aberrarunt plurimum. Volebant siquidem hujusmodi Atomos solâ figurâ, mole & pondere inter se diversas, esse improductas, æternas, numero infinitas, & naturâ suâ diversimodè moras, atque ita fortuito Atomorum concursu absque ullius Divinæ mentis directione mundum hunc conflatum esse docebant; unde nec videbantur Deum agnoscere, nec animam spiritualem. Volebant præterea inter ejusmodi Atomos intercepta esse vacuola, sine quibus putabant Atomos moveri non posse; quòd plurâ autem intercipiebantur vacuola, eò corpus illud dicebant mollius, & durius quòd pauciora; proinde juxta ipsos rerum principia erant, *solidum & inane seu plenum & vacuum*.

Verum hæc sententia, prout ab his Philosophis traditur, repugnat 1. principiis fidei, quibus docemur, Deum esse Creatorem celi & terræ, & Divina ejus providentiâ mundum hunc regi & gubernari. 2. Repugnat etiam rationi; quis eni-